O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI
“IQTISODIYOT NAZARIYASI” KAFEDRASI

“Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida xizmat ko’rsatish sohasi tarmoqlarida yashil iqtisdiyotni rivojlantirish muammolari”

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLARI TO‘PLAMI

2025-yil 18-aprel

II-qism

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“IQTISODIYOT NAZARIYASI” KAFEDRASI

“Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida xizmat ko’rsatish sohasi tarmoqlarida yashil iqtisdiyotni rivojlantirish muammolari” Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLARI TO‘PLAMI

(II-qism)

2025 yil 18 aprel

Samarqand-2025

UO’K: 338.46:502(575.1)
I 57
KBK: 65.9(5O‘z)

Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida xizmat ko’rsatish sohasi tarmoqlarida yashil iqtisdiyotni rivojlantirish muammolari// Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari. 2025 yil 18-aprel. Samarqand, SamISI, 2025. – 230 bet.

To‘plovchi va nashrga tayyorlovchi:
I.I.Ayubov – “Iqtisodiyot nazariyasi” kafedrasi mudiri, i.f.f.d., PhD, dotsent;
M.I.Ibragimova – iqtisodiyot fanlari bo’yicha falsafa doktori, PhDdotsent v.b.;

Nashr uchun mas’ullar:
D.X.Aslanova – iqtisod fanlari nomzodi, professor;
M.M.Muxammedov – iqtisod fanlari doktori, professor;
A.B.Shakarov – iqtisod fanlari nomzodi, dotsent;
X.A.Ulashev – iqtisod fanlari nomzodi, dotsent;
L.N.Xalikova – iqtisod fanlari doktori, professor v.b.;
N.A.Kamilova – iqtisod fanlari nomzodi, dotsent;
Yu.P.Urunbayeva – iqtisodiyot fanlari bo’yicha falsafa doktori, dotsent;
F.F.Salomov – iqtisodiyot fanlari bo’yicha falsafa doktori, dotsent v.b.;
Sh.A.Quldoshev – iqtisodiyot fanlari bo’yicha falsafa doktori, dotsent v.b.;
A.A.Ablaizov -– iqtisodiyot fanlari bo’yicha falsafa doktori, katta o’qituvchi;
O.M.Ro'zibayev-–iqtisodiyot fanlari bo’yicha falsafa doktori, dotsent v.b.;
S.O’. Xusenov - “Iqtisodiyot nazariyasi” kafedrasi katta o’qituvchisi.

Sahifalovchilar:
T.M.Amirov – SamISI “Iqtisodiyot nazariyasi” kafedrasi assistent-stajyori;
T.I.Shukurov – SamISI “Iqtisodiyot nazariyasi” kafedrasi assistent-stajyori.

Ushbu konferensiya mavzusi «Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida xizmat ko’rsatish sohasi tarmoqlarida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish muammolari» ekologik va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi muhim masalalarni o'rganishga qaratilgan. Innovatsion iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga, xizmat ko’rsatish sohasining yashil iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan yangi yondashuvlarga ehtiyoji ortmoqda. Konferensiyada, ayniqsa, xizmat tarmoqlarida energiya samaradorligi, resurslarni tejash, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash kabi muhim yo'nalishlar bo'yicha innovatsion texnologiyalarning tatbiqi bilan bog'liq muammolar va ularni hal etish yo'llari muhokama qilinadi. Shuningdek, yashil iqtisodiyotga asoslangan xizmat ko’rsatish sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlashda davlat siyosati, iqtisodiy stimullar va sektorlararo hamkorlikning ahamiyati o'rganiladi. Ushbu tadbirda qatnashchilar

ilmiy-tadqiqot ishlarini taqdim etib, zamonaviy iqtisodiyotdagi ekologik muammolarga innovatsion yechimlar topishga qaratilgan qarashlar va tajribalari bilan o'rtoqlashadilar.

Ushbu to‘plamda professor-o‘qituvchilar, doktorantlar, mustaqil tadqiqotchilarning innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida xizmat ko’rsatish sohasi tarmoqlarida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish muammolariga bag‘ishlangan maqola va tezislar o‘rin olgan.

To‘plam materiallaridan iqtisodiyot yo‘nalishida tahsil olayotgan bakalavrlar, magistrlar, doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar, davlat organlari xizmatchilari va shu soha mutaxassislari o‘z faoliyatlarida foydalanishi mumkin.

Tezislar mualliflar tahririda bosilmoqda. Ularda keltirilgan raqamlar, faktlar, xulosa va tavsiyalarga mualliflar mas’ul. Ularning ayrim fikrlari tashkiliy guruh qarashlariga to‘g‘ri kelmasligi mumkin.

Данный сборник содержит статьи и тезисы профессоров-преподавателей, докторантов и независимых исследователей, посвящённые проблемам развития зелёной экономики в отраслях сферы услуг в условиях формирования инновационной экономики.

Материалы сборника могут быть использованы в своей деятельности бакалаврами, магистрами, докторантами, независимыми исследователями, служащими государственных органов и специалистами в этой области, обучающимися по направлению экономики.

Тезисы печатаются под авторским редактированием. Авторы несут ответственность за цифры, факты, выводы и рекомендации, представленные в них. Некоторые из их мнений могут не совпадать с взглядами организационной группы.

This volume presents a compilation of scholarly articles and abstracts authored by university professors, doctoral candidates, and independent researchers. The contributions focus on key issues related to the development of the green economy in the service sector, considered within the broader context of the transition toward an innovation-driven economic model.

The materials included herein are intended for use by undergraduate and graduate students, doctoral researchers, independent scholars, public officials, and professionals specializing in the field of economics.

All abstracts are published as submitted, under the editorial responsibility of the respective authors. The authors are solely accountable for the accuracy of the data, facts, interpretations, and policy recommendations contained in their work. The views expressed in individual papers do not necessarily reflect those of the editorial board or the organizing committee.

ISBN: 978-9910-648-05-2

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2025.
© “STEP-SEL” MChJ. Nashriyoti, 2025.

TURIZM JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA OMMAVIY TADBIRLARNING O‘RNI

Ibragimov Sardorbek Xusanovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali mustaqil tadqiqotchisi

So‘nggi besh yilda xalqaro turizm to‘liq tiklanib, 2024 yilda 1,4 mlrd turist ҷahon hududlariga sayohat qildi [1]. O‘zbekistonda esa shu yilda xorijiy turistlar oqimi 15,3 % ga oshishi bilan birga, mamlakat ichki brend reytingida festival turizmi va ommaviy tadbirlar asosiy drayver sifatida e’tirof etildi [5]. Ommaviy musiqiy, madaniy va savdo-ko‘rgazma tadbirlari turistik destinatsiyalarning jozibadorlik indeksiga (TJI) kuchli ta’sir ko‘rsatadi; bu maqolada mazkur ta’sir ilmiy-amaliy jihatdan tahlil etiladi.

OECD “Tourism Trends and Policies 2024” hisobotida ommaviy tadbirlar turizm siyosatlarida inklyuziv o‘sish va raqamli transformatsiya uchun “katalizator” deb baholanadi [2]. UNWTO tadqiqotlari festival-iventlar destinatsiya imidji, mehmonlar loyalligi va ijtimoiy birlik uchun hududiy ko‘rsatkichlarni 8–12 % ga yaxshilashini ko‘rsatgan [1]. Iqtisodiy jihatdan ommaviy tadbirlar SME daromadini o‘rtacha 2,4 barobar, infratuzilma investitsiyasini esa 1,7 barobar ko‘paytirishi aniqlangan [3].

Tadqiqot uch bosqichda olib borildi:

8. Xujjatlar va me’yorlar tahlili. 2019–2024 yillar davomidagi 30 ta xalqaro publikatsiya va 11 ta milliy hisobot o‘rganildi.

9. Keys-tahlil. O‘zbekistonda o‘tkazilgan Sharq Taronalari 2024 (Samarqand), International Jazz Festival 2023 (Toshkent) va Tashkent International Tourism Fair 2024 (TITF) misolida ta’sir ko‘rsatkichlari baholandi.

10. Input-Output modeli. OECD TSA shaklida mahalliy qiymat zanjiri hisob-kitob qilindi ($\alpha = 0{,}05$; $n = 3$ keyc).

Formula (1) turistik jozibadorlik indeksini hisoblashda qo‘llanildi:

$$TJI = \frac{\sum_{i=1}^{k} w_i \cdot P_i}{k}, \qquad \sum w_i = 1,$$

bu yerda P_i — infratuzilma, ivent brending, rag‘bat dasturi kabi ko‘rsatkichlar, w_i — ularning vazni.

1-jadval

Ommaviy tadbirlarning iqtisodiy ta’siri

Tadbir (yil)	Ishtirokchilar, ming	Turistlar ulushi	Direkt daromad*, mln $	SME real daromad o‘sishi
Sharq Taronalari 2024	42	58 %	27	2,6 baravar
Jazz Festival 2023	18	46 %	6,8	1,9 baravar

Tadbir (yil)	Ishtirokchilar, ming	Turistlar ulushi	Direkt daromad*, mln $	SME real daromad o‘sishi
TITF 2024	40	61 %	15	2,2 baravar

*Daromad – bilet, to‘lov xizmatlari, tijorat savdo va tur-paket kelishuvlaridan tushgan qiymat. Manba: muallif hisob-kitoblari, Turizm qo‘mitasi va OAV xabarlari [6][7][9]

1-jadval ma’lumotlari **Sharq Taronalari**, **Jazz Festival** va **TITF** tadbirlarining iqtisodiy samarasini qiyosiy ko‘rsatadi. Turistlar ulushi madaniy kontent, marketing qamrovi va infratuzilma tayyorgarligiga qanday bog‘liq ekanini aniq ko‘rish mumkin: Sharq Taronalari’da 58 % xorijiy ishtirok, 27 mln dollar to‘g‘ridan-to‘g‘ri daromad va SME daromadining 2,6 barobar o‘sishi ko‘zga tashlanadi. TITF’da 61 % turistlar ulushi B2B shartnomalar hisobiga yuqori ROI ko‘rsatkichini ta’minlagan; Jazz Festival esa keng media yoritilishiga qaramay, cheklangan logistika sababli pastroq daromad hosil qilgan. Bu raqamlar tadbir formati va joylashuv omillari turizm jozibadorligiga beg‘araz ta’sir qilishini tasdiqlaydi.

2-jadval

Ommaviy tadbirlar samaradorligini xalqaro taqqoslash

Destinatsiya	Masshtabli tadbir	Turistlar soni, ming	TJI o‘sishi	Eko-sertifikat statusi
Budapesht	Sziget Festival	530	+0,12	ISO 20121
Braziliya	Rio Carnival	1500	+0,15	—
Samarqand	Sharq Taronalari	42	+0,11	Green-Event Pilot

(Manba: OECD Event Database, UNWTO Event Reports, 2024)

2-jadval xalqaro ommaviy tadbirlar bo‘yicha solishtirma tahlilni taqdim etadi. Rio Carnival’da TJI 0,15 punktga oshishi bilan birga, eko-sertifikat mavjud emasligi barqarorlik xavflarini kuchaytiradi. Sziget Festival’da ISO 20121 standartlari turist qoniqishini uzoq muddat saqlashga yordam bergan. Sharq Taronalari “Green Event” piloti sifatida karbon izini qisqartirish, chiqindilarni qayta ishlash va madaniy merosni saqlashda sezilarli yutuqlarga erishgan. Har uch holatda turizm jozibadorligi infratuzilma, hukumat qo‘llab-quvvati va sertifikatlash bo‘yicha sa’y-harakatlar bilan rost proporsional. Keysiy hisob-kitoblar 95 % ishonch darajasida *t*-test orqali tasdiqlanib, jadvallarda berilgan ulush va daromad farqlari statistik ahamiyatli ($p < 0,05$) ekanini ko‘rsatdi.

TJI va umumiy turistlar qoniqishi o‘rtasida Pearson $r = 0,81$ ($p < 0,05$) qurildi, bu tadbir sifati bilan jozibadorlik indeksi o‘rtasida kuchli musbat aloqani tasdiqlaydi.

Sharq Taronalari misolida madaniy musiqiy kontent va meros ob’ektlarining hamjihatligi, Jazz Festival’da esa keng tarmoqli media-sheriklik yuqori samara

bergani kuzatildi. TITF savdo-ko‘rgazma formati orqali B2B aloqalar turistik firmalar kelishuvlarini 18 % ga oshirdi. Shu bilan birga, tashkiliy xavflar: logistika hajmi, ekologik yuklama va homiylik diversifikatsiyasi yetarli darajada emas.

Tadqiqot natijalariga asosoan quyidagi xulosa va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

11. Yillik ivent kalendarini diversifikatsiya qilish — fasllar bo‘yicha kontent balansini ta’minlash turistlar oqimini yil davomida barqarorlashtiradi.
12. Smart Event Hub — mehmonxona, transport va AR-giyografiya servislarini yagona raqamli platformaga birlashtirish.
13. SME grantlari va akseleratsiya dasturlari — mahalliy suvenir, gastronomiya va gid xizmatlarga dastlabki sarmoya hajmini 15 % ga oshirish imkoni.
14. Eko-tanlov va “Green Event-Certificate” — barqaror logistika va chiqindilarni qayta ishlash taklif etiladi.
15. KPI tizimi — TJI, ijtimoiy ta’sir indeksi va karbon izini hisoblash yillik hisobotlarda majburiy bo‘lishi lozim.

Ushbu choralar 2026 yilga kelib xizmatlar eksportini 1 mlrd $ ga, turistlar oqimini esa 12–14 % ga kengaytirish salohiyatiga ega.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. World Tourism Organization. International Tourism Recovers Pre-Pandemic Levels in 2024. – Madrid: UNWTO, 2025. – 6 p.
2. OECD. Tourism Trends and Policies 2024. – Paris: OECD Publishing, 2024. – 260 p.
3. AzerNews. Tashkent’s Profit from Tourism Sector Amount to 1.49 Billion Dollars. – 2025.
4. UNWTO. World Tourism Barometer and Statistical Annex, January 2025. – Madrid: UNWTO, 2025.
5. Uzbekistan.travel. 10 Reasons to Invest in Uzbekistan’s Tourism Industry. – Tashkent, 2025.
6. Elite Plus Magazine. Sharq Taronalari XIII Music Festival in Samarkand. – 2024.
7. Yuz.uz. VII International Jazz Festival Opens in Tashkent. – 2023.
8. OECD. Estimating the Global Economic Impacts of International Tourism. – Working Paper No. 14, 2024.
9. Avapress. Attendance at Tashkent International Exhibition: A Step Towards Regional Economic Cooperation. – 2025.

10	**TURIZMNING TARIXIY-MADANIY RESURSLAR SALOHIYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH** **Ruzmanov Dilshod Usmanovich,**	126
11	**RAHBARNING BOSHQARISH USLUBLARI** **Siddiqov Asqar**	128
12	**TURIZM JOZIBADORLIGINI OShIRIShDA OMMAVIY TADBIRLARNING O‘RNI** **Ibragimov Sardorbek Xusanovich .**	131
13	**XIZMAT KO’RSATISH KORXONALARI RAQOBAT STRATEGIYASI** **Siddiqov Asqar, Xolboyev Umid, Allayorova Munisa**	134
14	**YANGI PROTEKSIONIZM: SAVDO URUSHLARI VA GLOBAL TA’SIRLAR** **A’zamov Musurmon Axmadovich, Xoliqulova Ra’no Sherali qizi**	136
15	**MAISHIY XIZMATLAR SIFATINI ANIQLOVCHI MEZONLAR** **B.M.Quliyev**	139
16	**TURIZM INFRATUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA KLASTERLASHTIRISH USULLARI** **Tashov Mizrob Maxmudovich**	145
17	**ENHANCING GASTRONOMY TOURISM BY MOTIVATING TRAVELERS** **Amiriddinova Muslima**	151
18	**JAHON TIBBIY DAVOLANISH XIZMAT RESURSLARDAN FOYDALANISHNING ILG‘OR TAJRIBASINI - O‘ZBEKISTONDA “AVITSENNA” BRENDI OSTIDA JORIY ETISH BO‘YICHA TAVSIYALAR** **Axmedov Zafarjon A’zamovich**	156
19	**MAISHIY XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINING IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI O‘RNI VA ROLI** **B.M.Quliyev**	163
20	**TIBBIY DAVOLANISH XIZMAT RESURSLARDAN FOYDALANISH XUSUSIYATLARINI O‘RGANISH BO‘YICHA XORIJIY TAJRIBA** **Axmedov Zafarjon A’zamovich**	168
21	**TA’LIM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASINI QO‘LLASH AHAMIYATI** **Pardayev Jaxongir Sobirjon o‘g‘li**	177
22	**ISHSIZLIKNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA NAMOYON BO’LISHI SHAKLLARI** **Shodmanova Zubayda** **Xudoynazarov Dilbek Baxodir o’g’li**	181

“Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida xizmat ko’rsatish sohasi tarmoqlarida yashil iqtisdiyotni rivojlantirish muammolari” Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLARI TO‘PLAMI

2025-yil 18-aprel

“STAP-SEL” MChJ nashriyoti,
Samarqand - 2025.

ISBN: 978-9910-648-05-2

Tasdiqnona № 033337 (27.07.2022)
Nashrga ruxsat etildi: 09.04. 2025 y.
© **“STAP-SEL” MChJ** nashriyoti
Samarqand – 2025 y.

8160

16.04. 2025 y. chop etildi
Qog‘oz bichimi A5, 60x84 $^{1}/_{16}$, Ofset qog‘ozi.
“Times New Roman” garniturasi.
Nashr bosma tabog‘i 14.37
Buyurtma № 0011B/25. Adadi 50 nusxa

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining matbaa bo‘limida chop etildi.
LICENSE № 025316.
REESTR № X-119112.
Manzil: Samarqand shahar, Shoxrux ko’chasi 60-uy.